

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
AI FI 33/2023
15.6.2023

Amnesty International Suomen osasto
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Lausunto veripalvelutoimintaa koskevan määräyksen muuttamisesta

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Fimean määräysluonnos veripalvelutoiminnasta esittää poistettavaksi väliaikaisen verenluovutuskiellon miesten välisen seksin jälkeen. Määräysluonnoksen mukaan henkilölle aiheutuisi neljän kuukauden väliaikainen verenluovutuskielto seksistä uuden, vaihtuneen tai usean seksikumppanin kanssa riippumatta henkilön sukupuolesta, seksikäyttäytymisestä tai parisuhdemuodosta.¹

Muutosta perustellaan kansallisella, veriteitse tarttuvien tautien epidemiologisella tilanteella, luovuttajien infektioestausten kattavuudella sekä kertyneellä tiedolla muiden maiden käytänteistä. Fimean mukaan ehdotuksen pyrkimyksenä on yhdenmukaistaa ja selkiyttää seksikäyttäytymiseen liittyviä väliaikaisia verenluovutuskieltoja säilyttäen verivalmisteiden ja niistä saavien potilaiden turvallisuuden.²

Voimassa oleva veripalvelumääräys on syrjivä

Voimassa olevan verenluovutusmääräyksen mukaan henkilö asetetaan neljän kuukauden väliaikaiseen verenluovutuskieltoon miesten välisen seksin jälkeen.³ Tämän käytännön mukaan vakituisen parikumppanin kanssa harrastettu seksi ei aiheuta väliaikaista verenluovutuskieltoa heidän ollessaan eri sukupuolta tai naisia, mutta molempien parikumppaneiden ollessa miehiä heidän harrastamansa seksi johtaa väliaikaiseen verenluovutuskieltoon.

Amnesty katsoo voimassa olevan määräyksen olevan syrjivä, sillä se asettaa vakituudessa parisuhteessa olevat henkilöt eriarvoiseen asemaan seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen risteymän perusteella. Syrjintä kohdistuu erityisesti seksuaalivähemmistöihin kuuluviin miehiin.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Lain mukaan syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.⁴

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoi nykyisen verenluovutusmääräyksen luonnosta koskevassa lausunnossaan 1.12.2020, että Fimea ei määräysesitystä valmistellessaan ollut toteuttanut yhdenvertaisuuslain 5 §:ssä säädettyä velvollisuuttaan yhdenvertaisuuden edistämisestä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu esitti lausunnossaan, että vakituudessa parisuhteessa elävien kesken harjoitetun seksin aiheuttama luovutuskielto poistetaan myös kahden miehen muodostamassa parisuhteessa.⁵

Muutos edistäisi yhdenvertaisuuden toteutumista

Amnesty pitää Fimean esittämää muutosta kannatettavana askeleena syrjimättömyyden turvaamiseksi. Esitetty muutos parantaisi yhdenvertaisuuden toteutumista seksuaalisen suuntautumisen perusteella, sillä se poistaisi väliaikaisen luovutuskiellon kahden miehen muodostamassa parisuhteessa.

Kansainvälinen sateenkaari-ihmisten oikeuksia edistävä järjestö ILGA-Europe on todennut yhdenvertaisuuteen perustuvien käytäntöjen perustuvan riskien arviointiin yhdenmukaisella kriteeristöllä kaikille sen sijaan, että ne kiinnittäisivät erityistä huomiota henkilön seksuaaliseen suuntautumiseen ja/tai sukupuoli-identiteettiin.⁶

Fimean esittämä muutos nojaa viimeaikaisiin kansainvälisiin kehityskuluihin.

Muutosesityksen perusteluissa todetaan, että viime vuosina joissakin maissa on luovuttu miesten välistä seksiä koskevasta erillisestä luovutuskiellosta ja otettu käyttöön luovuttajavalinnan menetelmiä, joilla seksiriskikäyttäytymistä arvioidaan laajemmin.⁷

Amnesty huomauttaa, että esitetty muutos edistäisi toteutuessaan myös Suomen asemaa kansainvälisissä sateenkaari-ihmisten oikeuksia koskevissa vertailuissa. Tuoreimman eurooppalaisen sateenkaari-indeksin mukaan jo kahdeksantoista indeksiin tarkastelemaa valtiota turvaa yhdenvertaisuutta verenluovutuskäytänteissä.⁸ Fimean esittämä muutos nostaisi Suomen näiden valtioiden joukkoon.

Verenluovutuksen yhdenvertaisuuden edistäminen on oikeasuuntainen viesti sateenkaari-ihmisiin kohdistuvan syrjinnän torjumiseksi terveyspalveluissa. Tarve toimille on akuutti, sillä viimeisimmän EU:n perusoikeusviraston HLBTI-kyselyn suomalaisvastaajista 13 % kertoi kokeneensa syrjintää sosiaali- ja terveyspalveluissa viimeisen vuoden aikana.⁹

Amnesty pitää muutosta tärkeänä, sillä se voi osaltaan auttaa torjumaan sateenkaari-ihmisiin kohdistuvaa stigmatisointia yhteiskunnassa.

Kunnioitavasti

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja
niina.laajapuro@amnesty.fi

Lisätietoja antaa:

Matti Pihlajamaa
asiantuntija
matti.pihlajamaa@amnesty.fi

Viitteet

¹ [Fimea/2022/006841](#). Määräys veripalvelutoiminnasta (luonnos).

² [Fimea/2022/006841](#). Lausuntopyyntö veripalvelutoimintaa koskevan Fimean määräyksen muuttamisesta.

³ [Fimea/2019/000264](#). Määräys 1/2021: Veripalvelutoiminta.

⁴ [Yhdenvertaisuuslaki](#) (30.12.2014/1325).

⁵ [Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto Fimealle miesten väliseen seksiin liittyvään verenluovutuskieltoon](#) (1.12.2020).

⁶ ILGA-Europe (25.5.2023): [Which Countries Are Pushing to End Discrimination in Blood Donation?](#)

⁷ [Fimea/2022/006841](#). Lausuntopyyntö veripalvelutoimintaa koskevan Fimean määräyksen muuttamisesta.

⁸ ILGA-Europe (2023): [Rainbow Index 2023](#).

⁹ FRA (2020): [A Long Way to Go for LGBTI Equality](#).